

I – MỤC TIÊU BÀI HỌC

- HS hiểu được một vài nét về sự ra đời của nền văn hoá thời kì Phục hưng Ý.
- HS có thái độ trân trọng, yêu mến các nền văn hoá nhân loại, trong đó có mỹ thuật Ý thời kì Phục hưng.

II – CHUẨN BỊ**1. Tài liệu tham khảo**

- Chu Quang Trứ – Phạm Thị Chinh – Nguyễn Thái Lai, *Lược sử Mỹ thuật và Mỹ thuật học*, NXB Giáo dục, 1998 (từ trang 22 đến trang 45).
- Nguyễn Trân, *Giáo trình Lịch sử Mỹ thuật thế giới*, NXB Mỹ thuật, 1996.
- Phạm Thị Chinh, *Lịch sử Mỹ thuật thế giới* (Đề cương bài giảng của Trường Cao đẳng Sư phạm Nhạc – Hoạ Trung ương), 1998.
- *Nghệ thuật Phục hưng*, NXB Mỹ thuật, 1998.
- Các bài báo, tài liệu viết về mỹ thuật Ý thời kì Phục hưng.

2. Đồ dùng dạy – học*Giáo viên*

- Tài liệu tham khảo trong bộ ĐDDH *Mỹ thuật 7*.
- Các tranh, ảnh về thời kì Phục hưng.

Học sinh

Sưu tầm các bài viết, tranh, ảnh về nghệ thuật thời kì Phục hưng trên báo chí.

3. Phương pháp dạy – học

Sử dụng các phương pháp dạy – học như đã hướng dẫn ở các bài *Thường thức Mỹ thuật* trước.

III – GỢI Ý TIẾN TRÌNH DẠY – HỌC

Hoạt động 1

Tìm hiểu vài nét khái quát về thời kì Phục hưng ở Ý

– Mĩ thuật Ý thời kì Phục hưng có mối quan hệ với mĩ thuật cổ đại Hi Lạp, La Mã (đã học ở lớp 6). Để giới thiệu bài mới, GV có thể sử dụng phương pháp khơi gợi và đặt câu hỏi, vừa để HS ôn tập kiến thức cũ, vừa vận dụng được những kiến thức được học trong chương trình Lịch sử. Ví dụ :

+ Nhắc lại một vài nét về lịch sử của Hi Lạp cổ đại nằm bên biển Địa Trung Hải ; có sự hình thành nhà nước chiếm hữu nô lệ sớm và điển hình ; là quốc gia có thời kì hưng thịnh nhất về văn hoá trong thế giới cổ đại phương Tây ;

+ Nhắc lại vài nét về lịch sử của La Mã cổ đại. (Đầu tiên La Mã chỉ là một công xã ở miền trung bán đảo Ý, sau đó trở thành một quốc gia rộng lớn, một đế quốc hùng mạnh. La Mã đã đánh chiếm Hi Lạp nhưng lại bị văn hoá Hi Lạp chinh phục lại).

– Sau đó GV vào bài mới : Nền văn hoá cổ đại Hi Lạp, La Mã đã từng phát triển đến đỉnh cao và đóng góp cho kho tàng văn hoá nhân loại những kiệt tác bất hủ.

Dưới sự thống trị của nhà thờ Thiên Chúa giáo, cả châu Âu bị chìm đắm trong sự thống trị hà khắc, độc đoán hơn mười thế kỉ (V – XV). Mọi giá trị văn hoá, nhân văn bị cấm đoán (nhất là về mĩ thuật). Hình tượng con người ít được xuất hiện trong các tác phẩm, hình vẽ trong tranh bị khô cứng bởi những quy định ngặt nghèo của nhà thờ.

Do vị trí địa lí của mình, Ý đã trở thành một quốc gia phát triển. Giai cấp tư sản đang lên mang tư tưởng mới, tư tưởng nhân văn chủ nghĩa, được thể hiện ở lòng yêu thương con người, đề cao giá trị vật chất và tinh thần của con người. Họ bắt gặp những tư tưởng này trong nghệ thuật Hi Lạp, La Mã cổ đại và muốn chấm dứt sự kìm hãm, đè nén của ý thức hệ phong kiến trung cổ, muốn phục hồi lại nền văn hoá Hi Lạp, đồng thời nâng cao hơn trong hoàn cảnh mới.

Thời kì Phục hưng được coi như một bước ngoặt vĩ đại của nhân loại. Những phát kiến về địa lí, các phát minh khoa học, kĩ thuật làm cho sức sản xuất của xã hội tăng lên nhanh chóng, đời sống con người thay đổi và có khả năng chinh phục thiên nhiên.

Phong trào Phục hưng với ý nghĩa là khôi phục và làm cho hưng thịnh hơn nền văn hoá Hi Lạp, La Mã cổ đại sau một thời gian dài bị sự thống trị hà khắc, độc đoán của nhà thờ Thiên Chúa giáo trung cổ. Nền văn hoá mới này ra đời và phát triển từ cuối thế kỉ XIV đến hết thế kỉ XVI, khởi đầu ở Ý rồi lan dần sang các nước khác ở châu Âu.

Với văn hoá Phục hưng, người ta say mê cái đẹp của con người, sự kì vĩ của thiên nhiên ; say mê nghiên cứu, khám phá khoa học, ... Con người sống lạc quan, yêu đời và chịu ảnh hưởng mạnh mẽ của văn hoá thế giới cổ đại.

Thời kì Phục hưng là thời kì khoa học – kĩ thuật, văn học – nghệ thuật phát triển rất mạnh, đặc biệt là kĩ thuật.

Hoạt động 2

Tìm hiểu vài nét về kĩ thuật Ý thời kì Phục hưng

Ở thời kì Phục hưng, kĩ thuật được phát triển thêm một bước trên cơ sở những phát minh khoa học : tìm ra luật viễn cận, chất liệu mới cho hội hoạ (chất liệu sơn dầu). Điều đó đã tạo điều kiện cho hội hoạ Phục hưng phát triển rực rỡ.

GV nhấn mạnh hai vấn đề :

Nội dung và tính chất của văn hoá thời kì Phục hưng

GV giới thiệu một số ý chính :

- Văn hoá Phục hưng là một phong trào đấu tranh chống lại chế độ phong kiến và giáo hội Thiên Chúa trên mặt trận văn hoá – tư tưởng ;
- Mục tiêu của văn hoá Phục hưng là đấu tranh cho sự giải phóng con người, chống lại sự nghèo đói về vật chất và dốt nát về tinh thần ;
- Ý là cái nôi của nền văn hoá Phục hưng đồng thời là đỉnh cao của nghệ thuật Phục hưng trong hai thế kỉ XV – XVI, sau đó lan dần sang các nước khác ở châu Âu.

Sự phát triển của mỹ thuật Ý thời kì Phục hưng

GV chú ý tới các điểm sau :

- Nghệ thuật, đặc biệt là mỹ thuật phát triển rất mạnh.
- Lí tưởng thẩm mỹ của thời Phục hưng là lí tưởng về một cuộc sống hạnh phúc cả về vật chất lẫn tinh thần ; con người muốn vươn tới cái đẹp cả về ngoại hình lẫn nội tâm, một vẻ đẹp hoàn thiện, hoàn mỹ.
- Kiến trúc, điêu khắc và hội hoạ cùng phát triển mạnh mẽ ; xuất hiện những hoạ sĩ thiên tài mà các tác phẩm của họ đã trở thành những di sản văn hoá quý báu cho nhân loại.
- Mỹ thuật Ý thời kì Phục hưng phát triển có 3 giai đoạn chính, đó là :

Giai đoạn đầu (thế kỉ XIV)

Đây là thời kì mở đầu đánh dấu bước đi chập chững cho xu thế hiện thực mới với hai trung tâm lớn là Phơ-lo-răng-xơ và Xiên-nơ, cùng với tên tuổi của hoạ sĩ Xi-ma-buy và người học trò tài năng của ông là Giốt-tô. Xi-ma-buy được coi là người hoạ sĩ đầu tiên của Ý sáng tác theo xu hướng hiện thực với các bức tranh tường, các bức bích hoạ vẽ theo sự tích Kinh Thánh.

Giai đoạn tiền Phục hưng (thế kỉ XV)

- + Trung tâm nghệ thuật lớn giai đoạn này là Phơ-lo-răng-xơ và Vơ-ni-dơ. Phơ-lo-răng-xơ là một trung tâm lớn về chính trị, kinh tế, văn hoá và nghệ thuật, được coi như một trường học lớn vì đã đào tạo ra nhiều danh hoạ như Ma-dắc-xi-ô, Bốt-ti-xen-li...
- + Đặc điểm của giai đoạn này là các hoạ sĩ thường dùng đề tài tôn giáo với các nhân vật trong Kinh Thánh, các đề tài lịch sử và dã sử với các nhân vật huyền thoại để tạo nên khung cảnh hiện thực và con người thời bấy giờ.

Giai đoạn Phục hưng cực thịnh (thế kỉ XVI)

- + Giai đoạn này, mỹ thuật Ý phát triển đến đỉnh cao về sự cân bằng, trong sáng và mẫu mực.
- + Trung tâm nghệ thuật lớn nhất lúc này là Rô-ma (thủ đô nước Ý), nơi đã đóng góp cho lịch sử mỹ thuật nhân loại những hoạ sĩ tài năng, những con người uyên bác, đa tài như Lê-ô-na đờ Vanh-xi, Mi-ken-lăng-giơ, Ra-pha-en, Ti-xiêng, Tành-tô-rê...
- + Giai đoạn Phục hưng cực thịnh còn gọi là Đại Phục hưng vì đã thực sự thanh toán được những rơi rớt của nghệ thuật trung cổ, đánh dấu sự

này nở của những phẩm chất mới đã được chứng minh qua các tác phẩm mỹ thuật của các họa sĩ nổi tiếng.

Hoạt động 3

Đặc điểm của mỹ thuật Ý thời kì Phục hưng

Sau khi trình bày những nét khái quát về quá trình hình thành và phát triển của mỹ thuật Ý thời kì Phục hưng, GV nhấn mạnh đến các đặc điểm chính, vừa để củng cố bài, vừa rút ra những trọng tâm để HS nắm bắt được. Các đặc điểm đó là :

- Thường dùng đề tài tôn giáo và thần thoại để tái tạo khung cảnh cuộc sống và con người đương thời.
- Hình ảnh con người được diễn tả có tỉ lệ cân đối, biểu hiện nội tâm sâu sắc, sống động và chân thực. Các họa sĩ đã diễn tả được ánh sáng, chiều sâu của không gian trong tác phẩm.
- Các họa sĩ thường là người uyên bác và đa tài.
- Xu hướng nghệ thuật hiện thực ra đời và ngày càng đạt tới đỉnh cao của sự trong sáng, mẫu mực.

Hoạt động 4

Đánh giá kết quả học tập

- Đây là một bài khái quát về mỹ thuật Ý thời kì Phục hưng, GV hệ thống, củng cố lại kiến thức bằng các câu hỏi ngắn gọn để HS dễ hiểu, dễ nhớ. Ví dụ :
 - + Nêu tóm tắt 3 giai đoạn phát triển của mỹ thuật Ý thời kì Phục hưng ;
 - + Nêu tên các họa sĩ gắn liền với các giai đoạn phát triển của thời kì Phục hưng ;
 - + Em hãy nêu một vài đặc điểm của mỹ thuật Ý thời kì Phục hưng ;
 - + Mỹ thuật thời kì Phục hưng thường lấy đề tài ở đâu ?
- GV đánh giá tinh thần học tập của HS (những HS tích cực trả lời các câu hỏi).

Bài tập về nhà

- Sưu tầm thêm tranh về thời kì Phục hưng.
- Chuẩn bị cho bài học sau.